

FİİLİ HİZMET SÜRESİ ZAMMI

Av. Erdoğan KAYA

Çalışma yaşamında bir takım işler, gerek çalışma koşullarının ağırlığı gerekse de çalışan kişinin sağlığı üzerinde bir takım olumsuz etkileri doğrultusunda bu işlerde çalışan kişilerin diğer çalışanlara göre daha fazla yıpranması sonucunu doğurmaktadır. Kanun koyucu bu durumu göz önüne alıp, 5510 s. Kanunda belirtilen bir takım ağır işlerde çalışanlara daha erken yaşlılık aylığına kavuşmalarına olanak sağlamak için “**fiili hizmet süresi zammı**” uygulamasını getirmiştir.

Fiili hizmet süresi zammı doğrultusunda 5510 s. Kanununun 40 ıncı maddesinde sayılan işlerde çalışan kişilere, her çalıştıkları 360 güne karşılık iş koluna göre 60,90 ve 180 güne kadar ek süre verilmesi söz konusu olmaktadır.

Konuya ilişkin düzenlemeler, 5510 s. Kanundan önce de yürürlükte olup, dağınık halde iken 5510 s. Kanun ile birlikte tek bir kanunda norm birliği sağlanmıştır(*Av. E. Gürsel/Av. E. Kışlalı/Av. E. Kaya, Son Değişiklikler ve Açıklamalarla Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu,2. Bası, Ankara 2015,syf. 169*).

KAPSAMDA KAÇ FAALİYET KOLU VARDIR?

Kapsamda 15 faaliyet kolu varken, 19.01.2013 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6385 s. Kanun ile getirilen düzenleme gereği 3 faaliyet kolu daha eklenmiştir ki bu faaliyet kollarında fiili hizmet süresi zammı uygulamasının 01.10.2008 tarihinden(5510 sayılı Yasanın yürürlük tarihi) itibaren olacağı belirtilmiştir(*Av. E. Gürsel/Av. E. Kışlalı/Av. E. Kaya, Son Değişiklikler ve Açıklamalarla Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu,2. Bası, Ankara 2015,syf. 169*).

İLGİLİ DÜZENLEMEDEN HANGİ SİGORTA KOLUNDAKİLER YARARLANABİLİR?

Fiili hizmet süresi zammından yararlanabileceklerin, 4/1-a(SSK) ve 4/1-c(Emekli Sandığı) kapsamında çalışan sigortalılar olduğu Kanunda açıkça belirtilmiştir(md. 40). Dolayısıyla 4/-b(Bağ-Kur) kapsamında çalışan sigortalıların, fiili hizmet süresi zammından yararlanamayacağı da ortaya konulmuştur.

İLGİLİ ÇALIŞMANIN FİİLİ HİZMET SÜRESİ KAPSAMINDA SAYILABİLMESİ İÇİN FİİLEN ÇALIŞMA VE İŞE AİT RİSKLERE MARUZ KALMA ŞARTI ARANIR MI?

Kural olarak aranır. Bu uygulama, maddenin getiriliş amacına da uygundur. 5510 sayılı Kanunun konuya ilişkin düzenleme içeren 40 ıncı maddesinde, faaliyet kollarının yanında bu faaliyet koluna giren işyerlerinde, hangi işlerde çalışanların fiili hizmet süresi zammından yararlanacakları da ayrıca düzenlenmiştir. Yani **ilgili işyerlerinde çalışıyor olmak tek başına yetmeyip aynı zamanda işyerinde Kanun maddesinde belirtilen işleri de yapmak**

gerekir. Örneğin; alüminyum fabrikalarında çalışanların tamamı değil, alüminyum oksit üretimi işlerinde çalışanlar, alüminyum bronz hazırlama işlerinde çalışanlar ve alüminyum madeni üretimi işlerinde çalışanların fiili hizmet süresi zammından yararlanacakları belirtilmiştir.

Kontrol, denetim ve idareciliğin gerektirdiği gözlem ve benzeri amaçlarla kısa süreli çalışmalar, bu işlerin fiilen yapılmayıp işin yönetim görevinin yapılması ile ilgili işleri yapmakla birlikte işin otomasyonla yapılması, ileri teknolojilerin kullanılması gibi sebeplerle riskin ve zararlı faktörlerin etkilerinin ortadan kalktığı durumlarda sigortalılar fiili hizmet süresi zammı uygulamasından yararlandırılmaz(Fiili Hizmet Süresi Zammı Uygulamasının Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik md. 5).

Ancak şunu belirtmek gerekir ki, Türk Silahlı Kuvvetlerinde, emniyet ve polis mesleğinde, Milli İstihbarat Teşkilatında geçen çalışmalardan dolayı fiili hizmet süresi zammı uygulamasından yararlanılabilmesi için çalışmanın ilgili kamu idaresinde ve belirtilen kadro ve unvanlarda geçmesi, TBMM çalışmalarından dolayı ise yasama organı üyesi olması veya bakan olarak görev yapması yeterlidir(Fiili Hizmet Yönetmeliği md. 5). Zaten Kanunda da bu faaliyet kollarında olanların kapsamda sayılması için ayrıca bir iş türü ya da tarifi yapılmamıştır.

Fiili hizmet süresine tabi olarak çalışan kişilerin, fiilen çalışmayarak işin risklerine maruz kalmadıkları Ulusal Bayram ve genel tatil günleri ile yıllık izin, ücretsiz izin, ücretli izin, sıhhi izin ve eğitim kurs süreleri Kanunun 40 ıncı maddesi kapsamında değerlendirilmez, yani bu sürelerde fiili hizmet süresi zammından faydalanamazlar(TBMM üyeleri ile dışarıdan atanan bakanlar bu sürelerde de fiili hizmet süresi zammından faydalanır.). Türk Silahlı Kuvvetlerinde, emniyet ve polis mesleğinde, Milli İstihbarat Teşkilatında çalışan sigortalıların ise ücretsiz izin süreleri dışındaki diğer süreleri 40 ıncı madde kapsamında değerlendirilir. Yeraltı işlerinin maden ocakları (elementer cıva bulunduğu saptanan cıva maden ocakları hariç), kanalizasyon ve tünel yapımı gibi yer altında yapılan işlerde çalışanlar için 11/9/2014 tarihinden itibaren, fiili hizmet süresi zammından yararlandırılacakları dönem içerisinde kalan; yıllık ücretli izin, sıhhi izin, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günleri ile eğitim, kurs, iş öncesi ve sonrası hazırlık sürelerinde fiilen çalışma ve söz konusu işlerin risklerine maruz kalma şartı aranmaz.